

Oslo, 14. oktober 2026

Innspill til Statsbudsjett 2027: sikre at frivillig opprydding og sivilsamfunnets innsats mot forsøpling kan fortsette

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til tiltak mot marin forsøpling med 80 %, fra 29,4 millioner kroner i 2026 til 5,9 millioner kroner i 2027. Det vil i praksis medføre avvikling av store deler av infrastrukturen for frivillig opprydding og sivilsamfunnets innsats mot plastforurensning og annen forsøpling. Frivillig opprydding er det mest kostnadseffektive miljøtiltaket vi har i Norge i dag.

For å sikre at frivillig opprydding og sivilsamfunnets innsats mot forsøpling kan fortsette, ber vi komiteen om at:

- **Tiltak mot marin forsøpling, kap. 1420 post 71, bevilges 50 millioner kroner**, slik at arbeidet mot forsøpling i Norge kan fortsette.
- **Refusjonsordningen for marin forsøpling sikres utenfor tilskuddsordningen med en total ramme på minst 3,7 millioner kroner**, slik at de som rydder, og avfallsselskapene som håndterer avfallet, kan få sine grunnleggende kostnader dekket.
- **Hold Norge Rents driftstilskudd, kap. 1400 post 76, prisjusteres og økes til 2,7 millioner kroner**, for å kompensere for manglende prisjustering i tidligere budsjettår og manglende prisjustering i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027.

Vi vil være tydelige: Regjeringens forslag vil få katastrofale konsekvenser for natur og miljø i Norge, ved at viktig natur- og helsefremmende innsats fra frivillige og sivilsamfunnet vil forsvinne.

Samfunnsøkonomiske analyser utført av Prosperastiftelsen viser at frivillig opprydding genererer samfunnsøkonomiske verdier på opp mot 1,6 milliarder kroner og sparer norske kommuner for mellom 350 og 1 000 millioner kroner i driftskostnader hvert år. De siste fem årene har frivillige registrert mer enn 5 100 tonn plast og annen søppel ryddet fra naturen. Forskning stadfester at opprydding har effekt, blant annet viser forskning utført av NORCE at det er mindre mikroplast i fjorder der det ryddes jevnlig.

Plastforurensning og forsøpling er et stort miljøproblem. Norge har ikke råd til å miste sivilsamfunnets innsats mot forsøpling. Forebygging og opprydding må skje parallelt. Selv om det forebyggende arbeidet mot forsøpling gradvis styrkes, vil det ta tid før det gir tilstrekkelig effekt. I mellomtiden er frivillig opprydding avgjørende.

Tilskudd til tiltak marin forsøpling:

Fjorårets nivå på 29 millioner kroner til tiltak mot marin forsøpling var allerede kritisk lavt sammenlignet med for få år siden, da rammen var på 70 millioner kroner i 2021. Hold Norge Rent ber om at bevilgningen økes til 50 millioner kroner, tilsvarende nivået ordningen hadde i 2022. Dette vil fortsatt være betydelig lavere enn tidligere bevilgninger, men er nødvendig for å opprettholde grunnleggende aktivitet på feltet.

HOLD NORGE RENT

Flere organisasjoner har måttet kutte aktivitet eller legge ned sin innsats mot forsøpling de siste årene. Konsekvensene dersom regjeringens forslag blir stående, er at ytterligere organisasjoner som organiserer og mobiliserer frivilligheten til å rydde forsøpling, blir tvunget til å legge ned, og at avfallsselskaper ikke lenger kan ta imot avfallet som ryddes. Siden regjeringen la fram sitt forslag til statsbudsjett, har Hold Norge Rent mottatt utallige henvendelser fra aktører i alle deler av landet som ikke har annet valg enn å avvike sitt arbeid dersom støtten ikke økes til et forsvarlig nivå.

For aktører som arbeider mot plastforurensning og forsøpling er det få alternative finansieringskilder. Private fond og stiftelser kan ikke erstatte statens ansvar for å finansiere arbeidet. Eksempelvis har Handelens Miljøfond de siste årene redusert bevilgningene til frivillig opprydding som følge av endrede strategiske prioriteringer. Heller ikke nye produsentansvar innenfor fiskeri og havbruk, som er en av de største kildene til søppelet frivillige rydder, vil gi finansiering til frivillig opprydding slik de nå innrettes.

Refusjonsordningen for marin forsøpling:

Det skal ikke koste penger å gjøre en innsats for miljøet og samfunnets beste. Uten refusjonsordningen for marin forsøpling kan ikke avfallsselskaper ta imot avfallet som ryddes, og ryddeaktører må selv dekke grunnleggende kostnader til opprydding.

Refusjonsordningen for marin forsøpling har siden etableringen i 2015 blitt finansiert via tilskuddsordningen mot marin forsøpling, med en årlig ramme på rundt 4 millioner kroner. Refusjonsordningen gjør det mulig for avfallsselskaper å ta imot marint avfall uten å bryte lovens selvkostprinsipp, og for ryddeaktører å få dekket direkte kostnader til opprydding, som for eksempel transport og utstyr.

Slik ordningen har vært organisert til nå, krever den unødvendig mye ressurser både fra Hold Norge Rents side, som administrerer ordningen og årlig må søke om videreføring gjennom tilskuddsordningen nevnt over, og fra forvaltningen som må behandle dette som et tilskuddsprosjekt per kalenderår. Dagens løsning skaper også stor usikkerhet om videreføring fra år til år og fører til opphold i ryddearbeidet i første del av året i påvente av vedtak om videreføring, fordi aktørene ikke kan ta risikoen ved selv å dekke kostnadene.

Ordningen har eksistert i over 10 år og bør anses som fast. Usikkerhet om grunnleggende kostnadsdekning for dem som rydder, og for avfallsselskapene som tar imot søppelet, må fjernes ved å gjøre refusjonsordningen for marint avfall til en egen post på statsbudsjettet.

Hold Norge Rents driftstilskudd:

Hold Norge Rent jobber helhetlig med plastforurensning og annen forsøpling, både gjennom kunnskapsinnhenting og -deling, forebygging av forsøpling og mobilisering til frivillig opprydding. Dette gjør vi i dialog og samarbeid med næringsliv, ideelle organisasjoner, frivillige samt nasjonale og lokale myndigheter. Vi leder også Nettverk for frivillig opprydding i Norge, med 170 aktører fra hele landet som deler erfaringer og koordinerer sitt arbeid.

Hold Norge Rents driftstilskudd har ikke vært prisjustert i budsjettet det siste året, slik majoriteten av andre poster har vært, og er heller ikke foreslått prisjustert i budsjettforslaget for 2027. Hold Norge Rent ber derfor om at manglende prisjustering tidligere budsjettår, samt prisjustering for kommende budsjettår, ivaretas, slik at vi kan fortsette å lede og koordinere sivilsamfunnets arbeid mot forsøpling i hele landet.

HOLD NORGE RENT

Støtten til frivillig opprydning og sivilsamfunnets innsats mot plastforurensning og forsøpling må styrkes, ikke reduseres.

Vi ber komiteen sikre at bevilgningene til tiltak mot marin forsøpling og plastforurensning i budsjettet faktisk henger sammen med behovet.

Med vennlig hilsen

Cecilie Lindvall Wendelboe,

Generalsekretær

Mari Mo,

Fagleder